

Perhe Maailmalla -podcast, jakso 3: Elämäntapana muutos

Äänitteen kesto: 00:20:28

Merkkien selitykset

[?] = sanan kirjoitusasusta ei voi olla täysin varma, mutta merkitys on ainakin sinne päin. Sanan äänityskohta merkitään tekstiin ylös esim. [sana? 00:15:44]

[??] = sanasta ei voinut saada selvää, joten se on täysin epävarma tai sitä ei voitu kirjata ylös lainkaan. Sanan äänityskohta merkitään tekstiin ylös esim. [?? 00:15:44]

[tekstiä] = äänet tai litteroimatta jätetyt kohdat merkitään tekstiin hakasulkeisiin, esim. [naurahtaa] tai [haastattelu keskeyty hetkeksi, kun haastateltava vastaa puhelimeen]

[äänite alkaa]

[00:00:00–00:00:56]: [tunnusmusiikki soi]

Elina Välimäki [00:00:11]: Perhe maailmalla -podcast on edennyt kolmanteen jaksoonsa. Podcastissa keskitymme ulkosuomalaisia sekä lähtö- ja paluumuuttajia koskettaviin teemoihin. Tarkastelemme aiheita kokemusasiantuntijan ja asiantuntijatiedon näkökulmista. Minä olen Elina Välimäki, ja tässä jaksossa vien teidät tapaamaan Ateenassa asuvaa Anna Gustafssonin ja Familia ry:ssä työskentelevää Hanna Kinnusta. Puhumme muun muassa vanhemmuudesta ja koko perheen hyvinvoinnista. Ulkomaankomennukset sekä muut työn sanelemat lähdöt ja paluut värittävätkin vuosittain tuhansien suomalaisten elämää. Ulkomaille töihin lähtevä ja hänen perheensä saattavat vaihtaa maata niin usein, että fyysistä pysyvää kotia ei pääse rakentumaan oikein minnekään.

Anna Gustafsson [00:01:05]: Olen Anna Gustafsson ja asun tällä hetkellä täällä Ateenassa Kreikassa puolisoni kanssa ja meidän perheeseemme kuuluvat myös 15- ja 16-vuotiaat lapset sekä minun Ipi-koirani. Me olemme täällä Ateenassa asuneet nyt vähän yli vuoden.

Elina Välimäki [00:01:25]: Kelataanpa nykyhetkestä 15 vuotta taaksepäin. Vuonna 2006 Anna muutti vauvaikäisten lasten äitinä puolisonsa mukana Lontooseen. Sieltä perhe lähti kolmen vuoden kuluttua neljäksi vuodeksi Tokioon. Ja lisää Aasian vuosia kertyi Tokion jälkeen Pekingistä, mitä seurasi muutto Suomeen. Perhe viipyi Helsingissä viisi vuotta ja muutti sitten nykyiseen asuinpaikkaansa Ateenaan. Viiteen asuinmaan vaihtoon on ollut syynä Annan diplomaattipuolison työ.

Anna Gustafsson [00:02:01]: Meille se päätös oli tosi helppo, me näimme heti, että tässä on enemmän mahdollisuuksia. Kun me pääsemme ulkomaille, me saamme kokea uusia asioita, me saamme tehdä uusia juttuja myös yhdessä. Meidän kohdallamme se ei ollut kauhean pitkä keskustelu tai iso asia, mutta siitä on sitten tietenkin jälkikäteen juteltu, kun sitten näitä tarjouksia on ruvennut tulemaan niin monia, niin mitä se vaikuttaa meidän perheeseemme, että yhden ihmisen työ, niin se kuitenkin vaikuttaa meidän kaikkien koko olemassaoloomme. Siihen missä me asumme, mihin kouluun lapset menevät, minkälainen koti meillä on, minkälainen vaikka uskonto ja kulttuuriympäristö meidän ympärillämme on, mitä kieltä meillä puhutaan kotona, mitä ruokaa meillä syödään, että se vaikuttaa ihan kaikkeen meidän olemassaolomme tekijöihin. Tietenkin, kun oma työura jää väistämättä aika sirpaleiseksi, kun vaihdetaan asuinmaata puolison työn vuoksi niin usein, niin siitä äitiydestä tulee helposti aika tärkeä osa elämää. Minulla ainakin kävi näin, että se on muodostunut minulle aika isoksi osaksi elämäni ja identiteettiäni.

Elina Välimäki [00:03:30]: Anna on maailmalla pyrkinyt tekemään toimittajan töitään, mutta varsinkin Aasiassa työllistyminen oli vaikeaa. Siellä hän lastenhoidon ohessa opiskeli Japanin kieltä ja kulttuuria sekä hakeutui vapaaehtoistöihin. Erityisesti alkuvuosina ulkomailla kävi kuitenkin niin, että hän solahti kokonaisvaltaiseen äitiyteen. Silloin sitä helposti kehittyi suorastaan oman elämänsä supersankariksi. Hanna Kinnunen Familia ry:stä tunnistaa ilmiön.

Hanna Kinnunen [00:04:04]: Kun se äitiys ja kotona oleminen ja lasten kanssa oleminen on se elämän ainoa projekti, jota hoitaa, niin sen merkitys voi nousta isommaksi kenties kuin silloin, jos siinä vastapainona olisi esimerkiksi oma työ tai joku muu mielekäs merkityksellinen tekeminen. Ja tietenkin että toinen joissakin tapauksissa ottaa ja omii sitä vastuuta, eikä ehkä sitten jää sille toiselle vanhemmalle, isälle tai toiselle äidille sitä tilaa, niin nämä ovat tietysti sellaisia tilanteita, missä siihen äitiyteen ja kotiäitiyteen ja vanhemmuuteen voi liittyä niitä haasteita. Ja tässäkin tietysti taas on sitten sellainen asia, että joskushan tähän ei voi vaikuttaa, joskus siinä uudessa kotimaassa ei ole esimerkiksi mitenkään mahdollista tehdä töitä tai näin, mutta kuitenkin, että pystyisi niistä siihen liittyvistä tunteista, niistä vaikeistakin puhumaan avoimesti puolison kanssa, niin se on aina tärkeää.

Elina Välimäki [00:05:07]: Hanna Kinnunen työskentelee myös pariterapeuttina. Hän kertoo tutkimuksestaan, johon hän haastatteli puolisonsa mukana toiseen maahan muuttaneita. Uuteen asuinmaahan sopeutumisessa haastateltavat kokivat erityisen merkityksellisenä sen, että saivat puolisolta emotionaalista tukea.

Hanna Kinnunen [00:05:28]: Siitä huolimatta, että heillä oli tämä ideaalitalanne, niin he kertoivat, että ei siellä voinut kokea olevansa täysin tyytyväinen, ellei löytänyt sitä omaa paikkaansa siitä uudesta maasta ja siitä yhteisöstä ja he kaikki puhuvat siitä, kuinka tärkeää on olla aktiivinen ja ottaa itse sitä vastuuta, löytää sitä itsellensä merkityksellistä tekemistä, missä kokee, että pääsee toteuttamaan itseään, joka on muuta, kuin sitä perhettä tai parisuhdetta.

Puhuja 4 [00:06:03]: Sure, I can go with you guys.

Puhuja 5 [00:06:05]: Ei tarvitse muuta kuin maitoa, vai tarvitseeko?

Puhuja 4 [00:06:08]: We need more ketchup.

Puhuja 5 [00:06:10]: Entä niitä, mitä sinä söit aamulla, ne?

Puhuja 4 [00:06:12]: Oh, we need more Pop-Tarts.

Puhuja 5 [00:06:13]: Niitä ei saa siitä kioskista, saako?

Puhuja 4 [00:06:16]: Okay, so let's go to a different place. The American store.

Puhuja 5 [00:06:20]: Sitten pitää kävellä vähän sinne kauemmas, haittaako?

Puhuja 4 [00:06:23]: No, it doesn't matter, it's [?? 00:06:24].

[00:06:24]: [liikenteen ääniä]

Elina Välimäki [00:06:38]: Onko se muuttunut sinulla se äitiyden rooli jotenkin?

Anna Gustafsson [00:06:43]: Joo, pyrin itse ihan tietoisesti välttämään sellaista, kun näitä muuttoja on niin paljon, että en silottele liikaa tietä kaikkien edestä, että meillä kaikilla meidän perheessämme on yhtäläinen vastuu siitä, että me viihdymme, että me sopeudumme, että me opimme käymään kaupassa, että me löydämme sieltä kaupasta nyt sokerin tai suolan sillä kielellä, mikä siellä nyt sattuu olemaan, että se ei ole vain yksin minun tehtäväni saada kaikki kääntymään parhain päin, vaan että meillä kaikilla on siinä tietynlainen rooli ja velvollisuus ja vastuu.

[00:07:15–00:07:47]: [tunnusmusiikki soi]

Anna Gustafsson [00:07:36]: Ihan niitä samoja asioita miten itse on kasvanut me emme ole voineet antaa meidän lapsillemme. Oli sellainen muutto, jota he vastustivat, ja me jouduimme sen siitä

huolimatta tekemään juuri puolison työn takia. He eivät olisi halunneet muuttaa Pekingistä, he viihtyivät hyvin siellä. Se on tietenkin asia, joka pitää hyväksyä, että niitä samoja asioita ei voi tarjota, että esimerkiksi juuri sellaista turvallista pysyvää kotia, edes rakennusta, ympäristöä. Väistämättä suhteet sukulaisiin jäävät ohuemmaksi, kun Suomi on vain sen pari viikkoa kesällä lomapaikka, mutta tietenkin siihen vanhemmuuteen liittyy tällaisia syyllisyyden tunteita, mutta ehkä tällaisessa elämäntavassa tämä irrallisuus ja väistämättä se lasten irrottaminen aina heille tärkeistä asioista eli koulusta ja ystävistä, harrastuksista, niin se aiheuttaa sellaista syyllisyyttä.

Elina Välimäki [00:08:49]: Hanna Kinnunen, mitä ajattelet tällaisesta äidin potemasta syyllisyydestä tällaisissa tilanteissa?

Hanna Kinnunen [00:08:58]: Ajattelen siitä syyllisyydestä, että se on tietysti hyvin luonnollista, että jos nyt siellä joku äiti tai isä kuuntelisi ja kokee tällaista syyllisyyttä, niin ajattelen, että sellaista lempeyttä itselleen, että hyvin erilaisissa elämäntilanteissa kasvaa aivan valtavan hienoja ja tasapainoisia lapsia. Meissä on ihmisissä ja ihmiskunnassa tällainen biologinen valmius muutokseen, ja me olemme aika resilienttejä. Ja tällä en nyt tarkoita tosiaan vähätellä sitä kokemusta, mutta kuitenkin sellaista lempeyttä ja uskoa siihen omaan ratkaisuun ja omaan perheeseen. Se yhtenäisyys ja hyvä ilmapiiri ja se vanhempien hyvä ja turvallinen parisuhde, niin se kyllä antaa tukea ja turvaa lapsille niihin muutostilanteisiin ja kannustaisin siihen, että olisi läsnä ja olisi avoin sen lapsen kokemuksille ja tunteille, niin silloinkin kun on hankalaa, niin sillä päästään pitkälle. Ja kyllähän aikuisilla ja myöskin lapsilla se kokemus siitä, että oli hankalaa, oli vaikeaa, oli stressaavaa, mutta tästä selvittiin yhdessä, niin se on sellaista pääomaa sellaiselle tunnepankkutilille, että syntyy se kokemus, että vaikeistakin tilanteissa me kyllä selviämme.

Anna Gustafsson [00:10:39]: Siinä, kun muutettiin 2015 Kiinasta Suomeen, joka tavallaan minulle ja miehelleni voisi nähdä, että se olisi paluumuutto, mutta se on ylivoimaisesti meidän kaikista muutoistamme ollut vaikein, ja se on ollut hankalin erityisesti meidän lapsillemme, jotka eivät ole siinä vaiheessa koskaan asuneet Suomessa. Ja ne odotukset, mitkä ehkä sukulaisilla ja ystävillä oli, että ihanaa, nyt te tulette kotiin, ja sitten se todellisuus on kuitenkin se, että eihän meillä ole siellä kotia, ei meillä ole mitään, mihin me palaamme, eikä lapsilla ole vielä ystäviä eikä koulua eikä mitään sellaisia rakenteita, jotka tekisivät siitä heille kodin. Ja he tuolloin puhuivat vielä aika huonosti suomea siinä vaiheessa, he ovat käyneet koko elämänsä englanninkielistä koulua, paitsi Japanissa japanin kielellä jonkun vuoden, mutta ei heille se näyttäytynyt minään paluumuuttona, vaan että se oli taas yksi muu maa muiden joukossa. Ja silloin puhuimme ehkä enemmän, että miksi tämä on niin vaikeaa, että miksi tämä sopeutuminen kestää kuukaudesta toiseen, että tämä ei lähde sujumaan tämä arki ollenkaan ja ehkä juuri siinä sitten huomasin, että ne odotukset voivat olla aika kohtuuttomatkin lasten sopeutumiseen.

[00:12:06–00:13:01]: [tunnusmusiikki soi]

Elina Välimäki [00:12:28]: Maailmalla varttuneista lapsista ja nuorista puhutaan matkalaukkulapsina tai kolmannen kulttuurin kasvatteina. Heille Suomi ei välttämättä tunnu kotimaalta, mutta toisaalta heillä on kykyä ottaa haltuun aina uusia kieliä ja kulttuureja. Familia ry:n Hanna Kinnusen mukaan tällaisten lasten erityisyyttä ei yhteiskunnassamme osata riittävästi huomioida ja arvostaa.

Hanna Kinnunen [00:12:56]: Monesti nämä lapset ja nuoret tuovat esille sitä, että he jotenkin kokevat, että heidän kokemuksensa, mitä heillä on ollut, ja monesti he ajattelevat, että ne ovat ihania kokemuksia ja hyviä kokemuksia, niitä ei oikein päästä jakamaan. Jotkut kuvaavat sitä, että eivät ihmiset tunnu olevan kauhean kiinnostuneita siitä, tai että heistä jää kokonaan sellainen iso osa heitä itseään huomaamatta tai huomioimatta. Kyllähän näissä lapsissa ja nuorissa, heissä on ihan valtavasti sellaista, ihan jo jos nyt ajattelee yhteiskunnan tasolla, niin paljon sellaisia voimavaroja ja rikkauksia, se kielitaito ja interkulttuurinen kompetenssi ja kaikki muu, että se olisi ihan mahtavaa, että se tiedostettaisiin ja tunnustettaisiin.

Elina Välimäki [00:13:42]: Anna kuvailee todella hyvin sellaista, miten he perheenä vaihtavat asuinmaata, ja se perhe on ikään kuin sellainen yhdessä toimiva yksikkö, ja perheenjäsenet myöskin sopeutuvat uuteen aika lailla tasatahtisesti. Miltä Hanna Kinnunen tällainen kuulostaa?

Hanna Kinnunen [00:14:04]: Se kuulostaa hyvin hienolta ja hedelmälliseltä ja hyvältä perustalta sille, että perhe yksikkönä ja kaikki perheen osapuolet sopeutuvat ja voivat hyvin niissä maissa, missä asutaan. Moni ihminen, joka on joko oman perheensä kanssa lapsena ja nuorena muuttanut maasta toiseen tai sitten on ollut puolisona tällaisessa useammin muuttavassa perheessä, että silloin parhaimmillaan sitä omaa perhettä kuvataan juuri sellaiseksi tiiviiksi yhteen hitsautuneeksi yksiköksi, että se on ikään kuin ollut heille sellainen oma vähän niin kuin turvakupla. Sehän on ihan valtava voimavara joka tapauksessa silloin, kun se perhe on hitsautunut yhteen ja se on se turvarengas tai se lautta siellä maailman merillä, joka pitää kuivana ja lämpimänä ja turvassa. Ja sitten ajattelen, että on jotenkin tärkeää se, että miettii, että mitkä ovat ne omalle perheelle tärkeät asiat, mikä on tärkeää ja merkittävää omassa perheessä, on se sitten samanlaista tai erilaista kuin siinä ympäristössä, siinä maassa, missä asutaan. Antaa lapselle mahdollisimman paljon hyviä kokemuksia ja luoda niitä perinteitä, ja niitä oman perheen tapoja ja jotenkin antaa lapselle vahva hyvä myönteinen pohja.

[00:15:47]: [liikenteen ääniä]

[00:15:49–00:16:01]: [tunnusmusiikki soi]

Anna Gustafsson [00:15:53]: Sitten vaan pitää korostaa niitä asioita, mitkä pysyvät, eli me vanhemmat ja meidän perheemme ja suhteet sukulaisiin ja meidän yhteiseen historiaamme ja meidän yhteisiin muistoihimme, pitää vaan korostaa niitä asioita. Olen itse omasta mielestäni tosi hyvä sopeutumaan, olen jotenkin kotonani kaikkialla, että minun on aika helppo luoda kodinomaisuutta ja sellaista tuttuutta ja turvallisuuden tunnetta ihan mihin tahansa, ehkä johtuen siitä, että on itse kotoisin tällaisesta hyvin pienestä maalaiskylästä, jossa se elämä oli sellaista turvallista ja vakaata.

[00:16:36–00:17:15]: [tunnusmusiikki soi]

Elina Välimäki [00:16:46]: Kansainvälisissä muutoissa yhdeksi stressitekijäksi on todettu sosiaalisten verkostojen taakse jättäminen ja niiden luominen aina uudelleen. Hyvät ihmissuhteet rakentavat terveyden, merkityksellisen tekemisen ja elämän mielekkyyden tunteiden ohella kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Anna Gustafsson [00:17:08]: Meillä on nyt sattunut sillä tavalla, että molemmat lapset ovat kyllä hirveän nopeasti aina löytäneet ystäviä ja jotenkin solahtaneet siihen jokaiseen koulumaailmaan, missä he ovat olleet. Silloin Japaniin muuttaessa lapset olivat sellaisessa leikkikouluikässä, 3- ja 4-vuotiaat, ja me laitoimme heidät tällaiseen ihan kokonaan japaninkieliseen esikouluun Tokiossa, jossa he olivat ainoat ulkomaalaiset luokillaan. Sielläkin he hirveän nopeasti kyllä sitten oppivat sen kielen, ihan jouluun mennessä, kun olimme kesällä muuttaneet, niin jouluun mennessä molemmat jo tosi hyvin puhuivat tällaisissa arkitilanteissa.

Elina Välimäki [00:17:57]: Nyt teillä on siellä takana yksi vuosi ja tiedät, että on vielä edessä kolme asuinvuotta Ateenassa.

Anna Gustafsson [00:18:06]: No tämä on vielä aika alussa, kun olemme vasta vuoden olleet, ja on enemmän edessä kuin on takana, niin tämä on vielä tällaista tosi ihanaa, että tietää, että saa olla täällä vielä [naurahtaa 00:18:20] aika kauan, monta vuotta vielä, niin se tuntuu kivalta. Nautin hirveästi täällä Kreikassa olemisesta, yritän nyt vähän opiskella kieltä ja olen tuolla yliopistossa oppinut paljon tämän itäisen Välimeren historiasta ja arkeologiasta, niin se on sellainen aihe, johon oikein haluan vielä syventyä lisää, että käytän kaikki mahdollisuudet nyt oppia sitä, kun olemme täällä. Tässä on valtavasti uutta vielä edessä, olen todella innostunut edelleen joka päivä. Ja nyt tässä muutossa erilaista oli ehdottomasti se, että esimerkiksi tytär on toiseksi viimeistä vuotta koulussa ja

pojallakin on enää vajaa neljä vuotta koulua, niin tämä saattaa olla hyvinkin viimeinen muutto, joka tehdään koko perhe yhdessä. Siihen liittyy sellaista tietynlaista haikeutta, että ehkä sitten emme enää tässä muodossa lähde tekemään uutta kotia maailmalle. Mutta uskon, että omalla ja mieheni kohdalla uteliaisuus ei sammu koskaan, että me varmasti jatkamme tätä niin pitkään, kun voimme.

[00:19:37]: [tunnusmusiikki alkaa]

Elina Välimäki [00:19:58]: Kuuntelit Perhe maailmalla -podcastin kolmatta jaksoa. Seuraavassa jaksossa käväisemme Yhdysvalloissa ja Kiinassa ja saamme kuulla, miten erilaisia paluumuutot Suomeen voivatkaan olla. Luotettavaa tietoa ulkomailla asumisen tueksi löydät osoitteesta perhemaailmalla.fi.

[00:20:25]: [tunnusmusiikki päättyy]

[äänite päättyy]